

Hallituksen esitys Eduskunnalle avunantoa ydinonnettomuuden tai säteilyhäätätilan yhteydessä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Wienissä syyskuussa 1986 tehdyn yleissopimuksen avunannosta ydinonnettomuuden tai säteilyhäätätilan yhteydessä. Yleissopimuksen tarkoituksena on helpottaa kansainvälisen avustustoiminnan järjestämistä ydinonnettomuuden tai radioaktiivisuuden leviämisestä aiheutuvan häätätilan yhteydessä. Avunpyyntö voidaan esittää toiselle sopimusvaltiolle tai Kansainväliselle atomienergiajärjestölle. Yleissopimus ei velvoita avun antamiseen, pyytämiseen tai vastaanottamiseen, vaan se määrittelee keskeiset hallinnolliset ja oikeudelliset puitteet, joita avustustoiminnassa noudatetaan. Avun päätarkoituksena on erityisasiantuntemuksen

ja -laitteiden saaminen pelastusviranomaisten käyttöön säteilyn vahingollisten vaikutusten rajoittamiseksi.

Yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan 30 päivän kuluttua hyväksymiskirjan tallettamisesta. Esitykseen sisältyy lakiehdotus yleissopimuksen eräiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten hyväksymisestä ja yleissopimuksen soveltamisesta. Yleissopimuksen soveltamiseen liittyviä yksityiskohtia koskevat tarkemmat suunnitelmat on tarkoitus tehdä sisäasiainministeriössä sen jälkeen, kun lakiehdotus on hyväksytty. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti yleissopimuksen kanssa.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

1.1. Lainsäädäntö ja ohjeet varautumisesta ydinvoimalaonnettomuuksiin ja laskeumatilanteisiin

Ydinenergialaissa (990/87) on ydinenergian käytön erääksi edellytykseksi asetettu, että valmiusjärjestelyt sekä muut järjestelyt ydinvahinkojen rajoittamiseksi ovat riittävät. Ensimmäiset ydinvoimalaitosonnettomuuksia koskevat viranomaisohjeet laadittiin Suomessa vuonna 1975 ja niitä on sen jälkeen tarkistettu, viimeksi vuoden 1988 alkupuolella, harjoituksista saatujen kokemusten ja lainsäädännön kehi-

tyksen mukaisesti. Kumpaakin ydinvoimalapaikkaa ja ympäröivää vaara-aluetta sekä käytetyn ydinpolttoaineen kuljetuksissa mahdollisesti tapahtuvia onnettomuuksia varten on omat suunnitelmat toimenpiteistä onnettomuustilanteissa.

Pelastuspalveluun varautumista koskevat yleisohjeet perustuvat palo- ja pelastustoimesta annettuun lakiin (559/75) ja valtioneuvoston 15.3.1973 tekemään päätökseen järjestelyistä pelastuspalvelun kehittämiseksi. Valtioneuvosto voi antaa yleisiä määräyksiä myös ydinenergialain nojalla. Paikallisten paloviranomaisten johdolla koottavien pelastuspalvelusuunnitelmien laadintaa johtavat lääninhallitukset, jotka myös vahvistavat suunnitelmat. Lääninhal-

litukset ja sisäasiainministeriö laativat yhteistyössä muiden asianomaisten viranomaisten kanssa alueelliset ja valtakunnalliset suunnitelmat. Voimantuottajien asiana on laatia voimailaitoksia ja kuljetuksia koskevat valmiussuunnitelmat. Suunnitelmat vahvistaa säteilyturvakeskus.

Pelastussuunnitelmissa on määritetty muun muassa yleiset perusteet toiminnasta, vastuunjaosta ja toiminnan johtamisesta onnettomuustilanteissa sekä toimintaohjeiden antamisesta väestölle, lääkityksestä ja väestön siirtämisestä vaara-alueelta. Pelastustoimintaa johtaa ensisijaisesti asianomainen aluepalopäällikkö apunaan johtoelein, johon kuuluvat tarpeelliseksi katsotut viranomaisten ja yhteisöjen edustajat. Lääninhallitus voi määrätä johtamisesta toisinkin.

Varautuminen maamme rajojen ulkopuolelta tuleviin radioaktiivisiin laskeumiin perustuu yleisiin pelastuspalvelujärjestelyihin. Laskeuman havaitsemiseksi ylläpidetään sisäasiainministeriön ohjeiden mukaisesti ulkoisen säteilyn valvontaverkkoa, johon kuuluu säteilyä mittaavia asemia koko maan alueella. Ydinonnettomuuksien pikaisesta ilmoittamisesta tehtyjen kansainvälisten sopimusten nojalla tieto uhkaavasta laskeumasta voidaan mahdollisesti saada jo ennakkolta ulkomailta. Tilanteen edellyttäessä on tarkoitus tehostaa säteilymittausta, varoittaa väestöä ja antaa ohjeita suojaus- ja pelastustoimista. Huhtikuussa 1986 Tshernobylin tapahtuneen ydinonnettomuuden jälkeen on suunnitelmia laadittaessa ja muussakin varautumisessa kiinnitetty erityistä huomiota säteilyvalvonnan tehostamiseen, viranomaisten väliseen tiedonvaihtoon ja väestölle tiedottamiseen.

1.2. Kansainvälisen yhteistyön lähtökohdat

Ydinonnettomuuksien seurausvaikutusten lieventämiseen tähtäävät toimenpiteet ovat ensisijaisesti kunkin valtion omien viranomaisten vastuulla. Seurausvaikutukset voivat kuitenkin ulottua myös toisen valtion alueelle. Monin paikoin erityisesti Keski-Euroopassa on varauduttu tällaisia tilanteita varten sopimalla ilmoitusmenettelystä, yhteyshenkilöiden asettamisesta ja suojaväistöjen edellyttämistä toimista naapurivaltioiden välillä.

Tshernobylin onnettomuus osoitti, että ydinonnettomuudesta aiheutuvat radioaktiiviset

päästöt voivat tietyissä onnettomuustilanteissa ja sääolosuhteissa saavuttaa hyvinkin kaukana sijaitsevat alueet. Erityistä huomiota kansainvälisten järjestelyjen yhteydessä joudutaan kiinnittämään niiden valtioiden tarpeisiin, joilla ei ole omia ydinlaitoksia, koska niissä valmius laskeuman edellyttämiin toimenpiteisiin on usein heikompi. Onnettomuus osoitti toisaalta selvästi, että on koko kansainvälisen yhteisön edun mukaista pyrkiä ydinonnettomuuden nopeaan rajoittamiseen ja avustaa mahdollisuuksien mukaan tähän tähtäävissä toimenpiteissä.

1.3. Suomen tarve ja mahdollisuudet kansainväliseen hätäapuun

Suomen pelastussuunnitelmien eräänä lähtökohtana on pyrkimys selviytyä mahdollisista ydinonnettomuuksista kotimaisin voimin. Valmiutta tähän on pyritty kohottamaan henkilöstön valinnalla ja koulutuksella sekä hankinnoilla. Esiin voi silti tulla tilanteita, joissa ulkomainen asiantuntija- ja materiaaliapu voi osoittautua välttämättömäksi. Ratkaisu ulkomaisen avun pyytämisestä on tehtävä tapauskohtaisesti.

Suomessa ei ole erityisesti varauduttu avun lähettämiseen ulkomaille. Periaatteessa mahdollisuudet avun lähettämiseen ovat kuitenkin olemassa. Mahdolliset avunpyynnöt koskisivat todennäköisesti erityisasiantuntemusta ja -laitteita, joita voisi lähettää lähinnä säteilyturvakeskus. Myös lääkintähenkilökunnan lähettäminen tai säteilyvammoja saaneiden henkilöiden tuominen sairaalahoitoon saattaisi tulla kysymykseen.

1.4. Nykyiset kansainvälisen yhteistyön puitteet

Ajatus, että luotaisiin velvollisuus antaa apua toiselle valtiolle tai velvollisuus ottaa apua vastaan ydinonnettomuustapauksissa, on saanut vain rajoitetusti kannatusta ja olisi vaikeasti toteutettavissa. On olemassa eräitä kansainvälisiä sopimuksia, joissa rajojen läheisyydessä toimivilta viranomaisilta on edellytetty avun antamista pyydettyä.

Eri yhteyksissä on sen sijaan painotettu sitä, että mikäli apua pyydetään ja sitä ollaan valmiita antamaan, avun perilletulo ei saisi vai-

keutua tai hidastua sen vuoksi, että lainsäädännön ja hallinnollisten määräysten normaalilannetta varten tarkoitettujen vaatimusten täyttäminen vie kohtuuttomasti aikaa tai ne estävät avun perilletulon. Samoin on painotettu sitä, että erilaiset vastuukysymykset on järjestettävä avustustilanteita silmälläpitäen kyllin selväpiirteisesti etukäteen, jotta epätietoisuus niistä ei vähentäisi mahdollisuuksia avun antamiseen.

Pohjoismaiden kesken on jo 1960-luvun puolivälistä ollut voimassa keskinäistä hätäapua säteilyvahinkotapauksissa koskeva sopimus (SopS 40/65). Tällä sopimuksella on nimenomaan pyritty ennalta poistamaan avustustoiminnan hallinnollisia esteitä. Sopimusta ei ole käytännössä sovellettu.

Pohjoismaisessa sopimuksessa on yhtenä osapuolena myös Kansainvälinen atomienergiajärjestö (IAEA), joka toivoi siitä mallisopimusta kansainväliselle yleissopimukselle tai laajalle alueellisten sopimusten verkostolle. Näin ei kuitenkaan käynyt ja IAEA:n oma toiminta tällä suunnalla rajoittuikin tämän jälkeen ohjeiden laatimiseen pelastustoiminnan järjestämiseksi ydinonnettomuuksissa.

Yhdysvalloissa Three Mile Island 2 -ydinvoimalaitoksessa vuonna 1978 tapahtuneen onnettomuuden jälkeen kysymys yleissopimuksesta otettiin IAEA:ssa uudestaan esille. Sopimuksen luonnostelutyötä ei viety loppuun vaan laadittiin suuntaviivat valtioiden väliseksi yhteistyöksi ydinlaitoksessa tapahtuvan onnettomuuden seurausten lievittämiseksi. Ne oli pyritty laatimaan muotoon, joka tarvittaessa mahdollisesti niiden käyttämisen sellaisinaan sopimuksen pohjana.

1.5. Asian valmistelu

Tshernobylin onnettomuuden johdosta toukokuussa 1986 pitämässään ylimääräisessä kokouksessa IAEA:n hallintoneuvosto teki periaatepäätöksen ydinonnettomuuden yhteydessä annettavaa hätäapua sekä ydinonnettomuuden pikaista ilmoittamista koskevien kansainvälisten yleissopimusten valmisteleminen. Järjestön pääjohtajan kutsusta kokoontunut hallitusten asiantuntijoiden työryhmä laati sopimuksen kolmen viikon aikana heinä-elokuussa 1986. Työnsä pohjana ryhmä käytti IAEA:n julkaisemia valtioiden välisiä järjestelyjä sekä edellämainittua pohjoismaista sopimusta.

Yleissopimusten valmistuttua ulkoasiainministeriö pyysi niistä syyskesällä 1986 lausunnot sisäasiainministeriöltä, kauppa- ja teollisuusministeriöltä, ympäristöministeriöltä, säteilyturvakeskukselta, Imatran Voima Oy:ltä, Teollisuuden Voima Oy:ltä sekä Perusvoima Oy:ltä. Kaikissa lausunnoissa asetuttiin sopimusten allekirjoittamisen kannalle. Tämän mukaisesti Suomi puolsi IAEA:n hallintoneuvostossa sopimusten hyväksymistä.

IAEA:n yleiskokous hyväksyi hallintoneuvoston suosituksen mukaisesti sopimusluonnokset erityisistunnossaan 26.9.1986. Samassa yhteydessä molemmat yleissopimukset myös avattiin allekirjoitettaviksi. Suomen puolesta sopimukset allekirjoitettiin hyväksymisvarauksin. Yleiskokouksessa Suomi myös ilmoitti valmistensa toimia jo ennen yleissopimusten voimaantuloa niiden hengessä lainsäädäntönsä sallimissa puitteissa.

Yleissopimus ydinonnettomuuden pikaisesta ilmoittamisesta on Suomen osalta tullut voimaan tammikuussa 1987 (SopS 98/86).

Avunantoa ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan yhteydessä koskevan yleissopimuksen allekirjoittamisen jälkeen on ulkoasiainministeriö saanut oikeusministeriön, sisäasiainministeriön, valtiovarainministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä tullihallituksen ja säteilyturvakeskuksen lausunnot sopimuksen voimaansaattamisen edellyttämistä lainsäädännöllisistä tai hallinnollisista toimenpiteistä tai ratifiointiin yhteydessä tehtävistä varauksista. Esi-tykseen liittyvä lakiehdotus on valmisteltu lausunnoissa esitettyjen näkökohtien pohjalta.

Yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan 26.2.1987 ja vuoden 1988 syyskuun alussa yleissopimuksen osapuolten lukumäärä oli 20. Suomen lähialueella sijaitsevista valtioista ovat sopimuksen saattaneet voimaan muun muassa Neuvostoliitto, Norja, Puola ja Saksan demokraattinen tasavalta. Tämän lisäksi on 53 valtiota allekirjoittanut sopimuksen. Niistä kahdeksan on ilmoittanut sopimuksen sallimalla tavalla soveltavansa sen määräyksiä väliaikaisesti jo ennen sen tuloa niiden osalta voimaan. Toisaalta mahdollisuutta varauksien tekemiseen on korvaus- ja vastuukysymyksiä koskevien keskeisten artiklojen osalta käytetty usein hyväksi.

2. Yleissopimuksen merkitys

2.1. Tavoitteet

Yleissopimuksen tarkoituksena on parantaa mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön erityisesti ydinvoimalaitoksessa tapahtuvan onnettomuuden vaikutusten lieventämiseksi, mutta se on sovellettavissa myös tapauksiin, joissa radioaktiivisuutta leviää ympäristöön jostakin muusta syystä, esimerkiksi ydinasekokeen seurauksena. Avun muotoja ei yleissopimuksessa ole rajattu. Lähtökohtana on avun antamisen ja vastaanottamisen vapaaehtoisuus, mutta sopimus pyrkii suosimaan kansainvälistä avustustoimintaa. Tarkoitus on poistaa tekijöitä, jotka ovat omiaan vähentämään halukkuutta avun antamiseen tai vastaanottamiseen sekä edistää avunpyyntöjen ja avun nopeaa perillemenoa poistamalla sitä hidastavia hallinnollisia ja lainsäädännöllisiä esteitä sekä luomalla avustustoiminnalle puitteet, joihin voidaan tukeutua, ellei toisin ole sovittu tai sovit. Jo voimassaoleviin tai myöhemmin tehtäviin avunantoa koskeviin sopimuksiin yleissopimuksella ei haluta puuttua.

2.2. Keinot

Avunantoa koskevien pyyntöjen käsittelyn nopeuttamiseksi yleissopimus sisältää määräykset valtioiden välisten ympärivuorokautisten tietoliikenneyhteyksien ylläpitämisestä ja mahdollisuuden yhteydenottoon joko suoraan valtioiden välillä tai käyttäen IAEA:ta pyyntöjen välittämiseen. Valtion, jonka puoleen avunpyynnön käännytään, on omasta puolestaan nopeasti ratkaistava, antaako se apua. IAEA:n tulee välittää pyynnöt pikaisesti eteenpäin niille valtioille, jotka sen tietojen mukaan voivat tarjota pyydettyä apua. Välitys- ja koordinoititehtävänsä hoitamiseksi IAEA:n on yleissopimuksen mukaan etukäteen kerättävä jäsenmaistaan ja muista sopimukseen liittyneistä maista tietoja niiltä saatavissa olevasta materiaalista ja henkilöavusta. IAEA:n on lisäksi pyrittävä kehittämään jäsenmaiden valmiuksia ydinonnettomuuden tai säteilyn aiheuttaman hätätilan varalta. Avunpyyntöjen käsitteleminen tultaneen paljolti sovittamaan ydinonnettomuuden pikaista ilmoittamista koskevan yleissopimuksen toimeenpanemiseksi luotuihin puitteisiin, joihin sisältyy erityisen hälytyskes-

kuksen perustaminen IAEA:n päämajaan Wieniin.

Avun antamista ja saamista pyritään helpottamaan useilla sopimusmääräyksillä. Valtioiden olisi helpotettava sopimuksen nojalla apuun tulevan henkilökunnan sekä laitteiden ja tarvikkeiden maahantuloa ja myös kauttakulkua silloin, kun apua tarvitaan kolmannessa valtiossa. Kaikista avustustoiminnasta aiheutuvista kustannuksista vastaa apua pyytänyt valtio, ellei toisin sovit. Apuun tulevalle henkilökunnalle taataan erilaisia etuoikeuksia ja vapauksia avustustehtäviensä suorittamiseksi. Edelleen sopimuksessa on tarkoitus turvata kaikkien avustustoimintaan osallistuneiden esteetön lähtö maasta ja avustustoimintaan käytettyjen laitteiden palautus. Apua antavalla valtiolla on niinkään oikeus lopettaa avustustyö milloin tahansa.

3. Yleissopimuksen soveltaminen

3.1. Peruslähtökohdat

Yleissopimuksen mukaiseen avunantoon liittyvä yhteydenpito muihin valtioihin ja IAEA:han on tarkoituksenmukaista keskittää yhdelle viranomaiselle. Tällä tavoin pyritään yhteydenpidon nopeuteen ja tehokkuuteen ja kansainväliseen avustustoimintaan liittyvän hallinnollisen kankeuden vähentämiseen. Tarkoituksena on asetuksella säätää, että yhteydenpidosta avun tarjoajiin ja pyytäjiin vastaa säteilyturvakeskus.

Mahdollisten onnettomuuksien ja tarvittavan avun suuruus ja luonne voivat vaihdella tapauksesta toiseen paljonkin. Avustusprosessia on sen vuoksi mahdotonta etukäteen säännellä tyhjentävästi. Yleissopimuksella pyritäänkin järjestämään valtioiden välisiä suhteita ja luomaan siten edellytykset kansainväliselle avustustoiminnalle. Päätökset avun pyytämisestä, vastaanottamisesta tai antamisesta tekee Suomessa sisäasiainministeriö, joka muutoinkin vastaa pelastuspalvelun ylimmästä johdosta, tai tarvittaessa, avun laajuuden sitä edellyttäessä, valtioneuvosto. Sisäasiainministeriön tehtäväksi jää myös yksityiskohtaisten suunnitelmien laatiminen yleissopimuksen mukaisen avunannon käytännön toteuttamisesta Suomessa.

3.2. Avun pyytäminen Suomeen

Edellä esitetyn mukaisesti sisäasiainministeriö päättäisi avun pyytämisestä ja vastaanottamisesta Suomeen todettuaan avun tarpeen tai saatuaan sitä koskevan pyynnön joltakin pelastusorganisaation viranomaiselta, ellei kysymyksessä ole niin laaja avustustoiminta, että päätöksenteko on siirrettävä valtioneuvostolle. Pynnön välittää Suomesta muulle valtiolle tai IAEA:lle yhteydenpidosta ulospäin huolehtiva säteilyturvakeskus. Käytännössä avun pyytämisestä sovittaneen onnettomuuden tapahduttua perustettavassa pelastuspalveluun osallistuvien viranomaisten muodostamassa yhteistoimintaryhmässä. Sisäasiainministeriö voi myös milloin tahansa päättää avun vastaanottamisen lopettamisesta yleissopimuksen määräysten mukaisesti.

Avun pyytämisestä ja vastaanottamisesta päättäessään sisäasiainministeriö sopii avun antajan kanssa avunannon ehdoista säteilyturvakeskuksen ja mahdollisesti muiden viranomaisten avustuksella. Se vastaa myös avustustoiminnan yleisjohdosta ja valvonnasta ja avustustoimintaan välittömästi liittyvien velvollisuuksien täyttämistä sekä ulkomaisen avustustoiminnan niveltämisestä kotimaiseen pelastustoimintaan.

3.3. Avun antaminen ulkomaille

Myös ulkomailta saapuvat avunpyynnöt ohjautuvat yhteydenpidosta huolehtivaan säteilyturvakeskukseen, joka välittää ne edelleen niille viranomaisille, joilta apua saattaisi olla saatavissa. Kukin viranomainen päättää alustavasti resurssiansa puitteissa avunpyyntöön suostumisesta. Pyydetyn avun laajuudesta riippuen ylemmät viranomaiset, tarvittaessa valtioneuvosto, voivat antaa määräyksiä ja suosituksia avustustoimintaan osallistumisesta. Annettavan avun koordinoimisesta huolehtii sisäasiainministeriö säteilyturvakeskuksen ja mahdollisesti muiden viranomaisten avustamana. Vas-

taukset avunpyyntöön ja tarjottavan avun ehdot välittää perille säteilyturvakeskus.

Suomesta annettava apu tulisi lähtökohtaisesti olemaan maksullista. Korvauksetta annettavan avun mahdollisuus on otettu yleissopimukseen lähinnä kehitysmaiden avun tarvetta silmällä pitäen. Mikäli tällaisia avunpyyntöjä tulisi Suomeen, avun maksullisuus harkittaisiin tapauskohtaisesti.

Lähtökohtana Suomesta annettavan henkilöstöavun osalta on, että ketään ei voida velvoittaa ulkomailla tapahtuvaan, mahdollisesti vaaralliseenkin avustustehtävään, vaan osallistuminen edellyttää henkilökunnan vapaaehtoisuutta. Yleissopimus ei velvoita valtioita avun antamiseen, joten Suomi voisi kieltäytyä siltä pyydetyistä avusta, jos se katsotaan aiheelliseksi.

4. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia, koska yleissopimuksen aiheuttamista tehtävistä on tarkoitus huolehtia nykyisten organisaatioiden ja henkilöstön avulla.

Kansainvälisellä avulla pyritään vähentämään itse onnettomuuden tai hätätilan seurausvaikutuksia ja samalla niiden aiheuttamista vahingoista koituvia suurempia kustannuksia. Koska avun antaminen ja vastaanottaminen on vapaaehtoista, yleissopimuksen taloudelliset vaikutukset ovat kokonaan riippuvaiset paitsi siitä, tuleeko esiin tilanteita, joihin se on sovellettavissa, myös Suomen viranomaisten tapauskohtaisesti tekemistä päätöksistä antaa tai ottaa vastaan apua.

Valtion tulo- ja menoarviossa on momentissa 26.80.21 varattu sisäasiainministeriön käyttöön arviomääräraha eräisiin palo- ja pelastustoimen ja pelastuspalvelun menoihin. Tämä määräraha on vuoden 1989 valtion tulo- ja menoarvioehdotuksen perustelujen mukaan käytettävissä sekä yleissopimuksen mukaisen avun vastaanottamista että antamista varten.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Yleissopimus avunannosta ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan yhteydessä

1 artikla. Artiklan 1 kappaleessa sopimuspuolet velvoittautuvat toimimaan yhteistyössä yleissopimuksen puitteissa pikaisen avunannon helpottamiseksi ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan yhteydessä. Onnettomuudella tarkoitetaan lähinnä ydinvoimalaitos- tai muuta onnettomuutta, jossa suuria määriä radioaktiivisia aineita leviää oman valtion alueelle ja hätätilalla tilannetta, jossa radioaktiivisuus on peräisin valtion oman alueen ulkopuolelta.

Avustustilanteiden ja avun luonne on jätetty yleissopimuksessa tarkemmin määrittelemättä. Oleellista on, että avustuksen voidaan sopia tapahtuvan yleissopimuksen nojalla. Sopimusvaltiot voivat artiklan 2 kappaleen mukaan sopia myös lisäjärjestelyistä vahinkojen estämiseksi ja vähentämiseksi.

Artiklan 3 kappaleessa pyydetään IAEA:ta toimimaan yleissopimuksen mukaisen yhteistyön hyväksi. IAEA ei ole sopimuksen osapuoli, mutta se on hyväksynyt sopimustekstin ja sille sopimuksen täytäntöönpanossa osoitetut tehtävät. Yleissopimuksessa käytetty nimitys apua antava osapuoli voi tarkoittaa myös IAEA:ta.

2 artikla. Artikla sisältää keskeiset avun pyytämistä koskevat määräykset. Ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan yhteydessä apua tarvitseva valtio voi pyytää sitä harkintansa mukaan miltä tahansa yleissopimuksen osapuolena olevalta valtiolta, IAEA:lta tai sopimukseen liittyneeltä järjestöltä joko suoraan tai IAEA:n välityksellä.

Artiklan 2 kappale koskee avunpyynnön yksilöintiä pyynnön esittämisen yhteydessä tai tarvittaessa osapuolten välisin neuvotteluihin.

Avunpyyntöön on 3 kappaleen mukaan vastattava nopeasti. Valtion tai järjestön harkittavissa on, antaako se apua ja millä ehdoilla, sillä yleissopimus ei velvoita antamaan apua, vaan ainoastaan vastaamaan avunpyyntöön. Annettavan avun ehdot on ilmoitettava pyyntöön vastattaessa. Yleissopimus antaa joukon perusehtoja muun muassa kustannusten korvaamisesta, mutta niitä voidaan avustustoiminnan osapuolten kesken täydentää ja niistä voidaan poiketa.

Sopimuspuolten on 4 kappaleen mukaan mahdollisuuksiensa mukaan ilmoitettava etukäteen IAEA:lle millaista apua ne tarvittaessa voivat antaa. Kaikkiin mahdollisesti esille tuleviin avustustilanteisiin soveltuvia ehtoja on mahdotonta määritellä etukäteen. Siksi sopimus antaakin mahdollisuuden sopia ehdoista tapauskohtaisesti.

Erityisinä avun muotoina mainitaan 5 kappaleessa lääkinnällisen hoidon antaminen tai ihmisten väliaikainen sijoittaminen toisen sopimusvaltion alueelle.

Artiklan 6 kappaleessa luetellaan toimenpiteet, joihin IAEA:n tulee ryhtyä yleissopimuksen perusteella esitetyn avunpyynnön johdosta.

3 artikla. Artikla sisältää määräyksiä toisen valtion alueella tapahtuvan avustustoiminnan johtovastuusta ja -suhteista sekä toiminnan operatiivisen johdon järjestämisestä. Niistä voidaan osapuolten välisellä sopimuksella poiketa.

Artiklan a-kohdassa todetaan, että avustustoiminnan yleisjohto on apua pyytävän valtion vastuulla. Tämä on sopusoinnussa Suomen hallitusmuodon sisältämien valtion täysivaltaisuutta ja viranomaisten toimivaltaa koskevien säännösten kanssa. Vastaavasti Suomesta avustustyöhön lähtevät joutuvat toimimaan pyytävän valtion yleisjohton alaisina. Asetuksella on tarkoitus nimenomaan säätää, että 3 artiklassa tarkoitettua avustustoiminnan yleisjohtoa ei voida luovuttaa ulkomaalaiselle.

Avustustoiminnan operatiivisesta johdosta ja valvonnasta vastaa apua antavan valtion määräämä henkilö yhteistyössä vastaanottavan valtion viranomaisten kanssa. Vieraan valtion nimeämän johtajan voidaan jossakin tapauksessa katsoa osallistuvan vallan käytön Suomen ollessa apua pyytävä valtio, mutta tämä tapahtuu aina yhteistyössä Suomen viranomaisten kanssa. Osallistuminen on rajoitettua, koska kokonaisjohto säilyy Suomen viranomaisilla.

Artiklan b-kohta edellyttää, että apua pyytävä valtio varmistaa avun perilletulon ja toteuttamisen järjestämällä asianmukaiset toimintaedellytykset ja palvelut sekä huolehtimalla avustushenkilöstön ja -laitteiston suojelusta. Omaisuuden käytöllä avustustarkoitukseen ei ole c-kohdan mukaan vaikutusta omistusoikeuteen ja omaisuuden palauttaminen on taattava.

Kappaleen d-kohta koskee 2 artiklan 5 kappaleessa tarkoitettua lääkinnällisen hoidon tai väliaikaisen toisen valtion alueelle sijoittamisen muodossa tapahtuvaa avustustoimintaa, jonka johdosta avustava valtio omalla alueellaan vastaa.

4 artikla sisältää määräykset sopimusvaltioiden ja IAEA:n velvollisuudesta pitää kaikki sopimuspuolet tietoisina niistä viranomaisista, jotka ovat toimivaltaisia yleissopimuksen soveltamisessa. Sopimuksen mukaan kunkin valtion tulee nimetä ja ilmoittaa IAEA:lle ja muille valtioille toimivaltaiset viranomaiset sekä yhteyspiste, jotka ovat valtuutettuja esittämään ja vastaanottamaan avunpyyntöjä. Yhteydenpidosta ulospäin huolehtivaksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi ja yhteyspisteeksi Suomessa on tarkoitus määrätä säteilyturvakeskus, jonka tulee olla tavoitettavissa ympäri vuorokauden.

5 artikla sisältää luettelon niistä tehtävistä, joita IAEA:lle sopimuksen mukaan tulee. Sen lisäksi mitä muista artikloista ilmenee, IAEA:n tulee muun muassa kerätä ja jakaa tietoja ydinonnettomuuksiin liittyvistä valmius- ja pelastuspalvelujärjestelyistä yleensä ja avustaa pyynnöstä valtioita valmiuden luomisessa ydinonnettomuuksien ja säteilyhäätötilan varalle.

6 artikla. Artiklan 1 kappaleen määräys avustustoiminnan yhteydessä saatavien tietojen luottamuksellisuudesta velvoittaa Suomen valtiota sekä apua saavana että antavana osapuolena olemaan antamatta tietoja sellaisista tietoonsa tulleista seikoista, jotka toinen osapuoli on ilmoittanut haluavansa säilyttää luottamuksellisina. Avustustoiminnan johdosta vastaavien viranomaisten ja avustusjoukkojen johdon on saatettava tietojen luottamuksellisuus avustustoimintaan osallistuvien henkilöiden tietoon.

Artiklan 2 kappaleen määräyksellä pyritään yhdenmukaiseen tiedotuskäytäntöön avustus-suhteen osapuolten kesken. Se ei kuitenkaan estä avustavaa valtiota harjoittamasta 1 kappaleen rajoissa omaa tiedotustoimintaansa, mikäli yhteisymmärrystä tiedottamisesta ei apua pyytäneen valtion kanssa synny.

7 artikla. Artikla käsittelee yleissopimukseen perustuvan avun kustannusten korvaamista. Artiklan alussa luetellaan seikat, jotka on otettava huomioon harkittaessa annettavan avun maksullisuutta. Ne liittyvät lähinnä kehitysmaiden ja niiden maiden, joilla ei ole ydinlaitoksia, erityistarpeisiin. Suomi pitää apua

antaessaan lähtökohtana avun antamista korvausta vastaan yhdenmukaisesti vuoden 1963 pohjoismaisen hätäapusopimuksen kanssa, mutta yksittäistapauksissa apua voitaisiin antaa maksuttakin. Siinäkin tapauksessa, että apua annetaan lähtökohtaisesti korvattavuuspohjalta, voi avustava osapuoli artiklan 3 kappaleen mukaan milloin tahansa luopua korvausvaatimuksesta.

Avustavana osapuolena Suomi voi siis sekä olla vaatimatta korvausta että luopua jo syntyneestä korvausvaateesta. Avun antaminen korvauksetta ei sellaisenaan ole vastoin voimassa olevaa lakia tai oikeusperiaatteita. Maksuvapautuslaissa (529/1980) julkituotujen maksutai korvausvelvollisuudesta vapauttamista koskevien periaatteiden voidaan katsoa kattavan myös yleissopimusta sovellettaessa mahdollisesti syntyvät tilanteet eikä niitä pidemmälle meneviä rajoituksia ole osoitettavissa muualtaakaan lainsäädännöstä. Näin ollen myöskään jo syntyneestä vaateesta luopuminen ei ole ristiriidassa lainsäädännön kanssa.

Kustannusten korvausvelvollisuus kattaa 2 kappaleen mukaan laajimmillaan kaikki kustannukset (muun muassa palkat, laitteiden kuluminen, tarvikkeiden hankinta) lukuunottamatta niitä, joista apua pyytävä valtio itse suoraan vastaa. Kustannusten laskentaperusteet sen sijaan jäävät avustustoiminnan osapuolten sopimuksen varaan, ja ne olisi ratkaistava avun antamisen ehdoista sovittaessa tai jo 2 artiklan 4 kappaleen mukaisia ennakkotietoja annettaessa.

Korvausmäärä on artiklan mukaan maksettava vaihdettavassa valuutassa paikallisia kustannuksia lukuunottamatta.

8 artikla. Artikla koskee avustavalle osapuolelle myönnettäviä erioikeuksia, vapauksia ja helpotuksia. Apua pyytävän valtion on myönnettävä ne yleissopimuksen perusteella apua antavan valtion tai järjestön henkilöstöön kuuluvalla tai sen nimissä toimivalla henkilöstölle siinä määrin kuin on tarpeen avustustehtävien suorittamiseksi. Edellytyksenä on kuitenkin, että apua antava valtio on tehnyt henkilöstöstä ilmoituksen, jonka apua pyytävä valtio on hyväksynyt. Artiklan 6 kappaleen mukaan sopimus ei vaadi erioikeuksien ja vapauksien ulottamista pyytävän valtion omiin kansalaisiin tai sen alueella vakituisesti asuviin. Tarkoituksena onkin, että yhdenmukaisesti muissa erioikeuksia ja vapauksia koskevissa laeissa ja sopimuksissa omaksutun periaatteen kanssa yleis-

sopimuksen 8 artiklan mukaisia erioikeuksia ja vapauksia ei myönnettäisi Suomen kansalaisille ja Suomessa pysyvästi asuville ulkomaalaisille silloin, kun Suomi on apua pyytävä valtio. Tästä on tarkoitus erikseen säätää asetuksella.

Artiklan 2 kappaleessa on edellä tarkoitettujen avustushenkilöstölle myönnettävien erioikeuksien ja vapauksien määrittely. Kappaleen a-kohta suo avustushenkilökunnalle koskemattomuuden vapaudenriistosta ja oikeudenkäynnistä tehtävien hoidossa tapahtuneiden tekojen ja laiminlyöntien osalta. Käytännössä sen merkitys rajoittuisi avustushenkilöstön rikosoikeudelliseen koskemattomuuteen, sillä vahingonkorvauskysymyksistä on erityismääräykset 10 artiklassa. Yleissopimus ei estä viranomaisia esittämästä pyyntöä avustustoimiin osallistuneen henkilön asettamiseksi syytteeseen oman maansa tuomioistuimessa eikä rikoslain soveltamista tekoon, johon Suomesta lähteneeseen avustusjoukkoon kuulunut henkilö syyllistyy Suomen ulkopuolella.

Samana kappaleen b-kohdan mukaan avustushenkilökunnalle tulee myöntää vapautus veroista, tulleista ja maksuista avustustoimien suorittamisen osalta. Kansainvälisen käytännön mukaisesti vapautusta ei tarvitse ulottaa koskemaan veroja, jotka sisältyvät tuotteen tai palveluksen hintaan.

Artiklan 3 kappale määrittelee erioikeudet ja vapaudet, jotka vieraan valtion tai järjestön maahantuomalle omaisuudelle on myönnettävä, kun sitä käytetään tai on tarkoitus käyttää sopimuksen mukaiseen avustustoimintaan. Omaisuus on vapaa veroista, tulleista ja muista maksuista. Tulliverolain (575/78) 17 §:n nojalla pelastustyöhön käytettävät tavarat ovat väliaikaisesti Suomeen tuotuna tullittomia, jolloin niistä ei ole suoritettava muitakaan tuontiveroja. Edelleen tämä omaisuus on kappaleen b-kohdan mukaan vapaa takavarikosta ja pakko-otosta. Periaate ei ole ristiriidassa sen kanssa, mitä Suomessa yleensä on voimassa vieraiden valtioiden omaisuuden joutumisesta näiden toimenpiteiden kohteeksi.

Artiklan 2 ja 3 kappaleessa tarkoitettujen erioikeuksien, vapauksien ja helpotusten myöntäminen on selvästi sidottu vain erityistilanteissa tapahtuvaan, sopimuksessa tarkoitettuun toimintaan. Tehtävän erityisluonteen huomioonottaen ei ole estettä erioikeuksien ja vapauksien myöntämiselle eikä siten myöskään tarvetta artiklan 9 kappaleen mukaisen selityksen antamiselle, jolla sanouduttaisiin irti mää-

räysten sitovuudesta kokonaan tai osittain. Yleissopimuksessa tarkoitetuista vapauksista on kuitenkin säädettävä lailla, koska ne ulottuvat henkilöihin ja tilanteisiin, joita voimassa olevat lait eivät koske. IAEA:n osalta on eräitä erioikeuksia ja vapauksia jo olemassa järjestön erioikeuksia ja vapauksia koskevan sopimuksen (386/60) mukaan.

Artiklan 4 kappaleessa määrätään vielä avustustyötä varten maahantuodun omaisuuden palauttamisesta 3 artiklan c-kohdan määräystä täydentäen ja laitteiden puhdistamisesta pyydettäessä radioaktiivisuudesta ennen palauttamista. Artiklan 5 kappale edellyttää pyytävän valtion helpottavan avustushenkilökunnan ja -laitteiston pääsyä alueelleen, siellä oloa ja sieltä poistumista. Käytännössä määräys voi velvoittaa esimerkiksi maahantulomuodollisuuksien nopeuttamiseen tai poikkeuslupien myöntämiseen ajoneuvoille ja laitteille asetusta turvallisuusvaatimuksista.

Artiklan 7 kappaleessa määrätään nimenomaan siitä, että nauttimastaan suojastaan huolimatta henkilö on velvollinen noudattamaan pyytävän valtion lakeja ja määräyksiä ja olemaan puuttumatta apua pyytävän valtion sisäisiin asioihin.

9 artikla. Artikla velvoittaa sopimuksen osapuolena olevat valtiot helpottamaan avustushenkilöstön ja -omaisuuden kulkua alueensa kautta apua pyytäneeseen valtioon ja sieltä pois. Kysymyksessä on yleisluonteinen velvollisuus mahdollisuuksien mukaan helpottaa kauttakulkua.

10 artikla. Artiklassa järjestetään yleissopimuksen mukaiseen avustustoimintaan osallistuvien vahingonkorvausoikeudellinen asema. Vahingonkorvausta koskevista sopimusmääräyksistä valtio voi ennen tuloaan sopimuksen osapuoleksi sanoutua irti osaksi tai kokonaan antamalla 10 artiklan 5 kappaleen a-kohdan mukaisen selityksen. Osapuolet voivat myös keskenään sopia poikkeuksia yleissopimuksen määräyksiin.

Artiklan 1 kappaleen yleislausekkeella pyritään edistämään vahingonkorvauskysymysten ratkaisua etenkin tapauksissa, joihin artiklan 2 kappaleen vahingonkorvausmääräykset eivät sitovina tule sovellettaviksi.

Artiklan 2 kappaleen määräysten lähtökohdانا on Suomenkin vahingonkorvausoikeuden omaksuma isännänvastuun periaate. Apua pyytävä valtio, jolla pääsäännön mukaan on avustustoiminnan yleisjohto, vastaa myös toi-

minnan seurauksista. Kappaleen a-kohdan mukaan apua pyytävä valtio pidättäytyy nostamasta vahingonkorvaus- tai b-d-kohtiin perustavaa takautumiskannetta avustavaa osapuolta tai sen nimissä toimivaa henkilöä vastaan. Pyytävän valtion on b-kohdan mukaan otettava vastatakseen kolmansien osapuolten edellä mainittuja henkilöitä vastaan nostamista kanteista ja vaateista. Kappaleen c-kohta sulkee pois regressioikeuden avustavaa osapuolta tai sen nimissä toimivaa henkilöä kohtaan. Kappaleen d-kohdan mukaan pyytävä valtio vastaa lisäksi avustavalle osapuolelle aiheutuneista vahingoista.

Artiklan 2 kappaleen a-d-kohtien soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu tapaukset, jotka johtuvat vahingon aiheuttajan tahallisuudesta. Artiklan 5 kappaleen b-kohdan mukaisella selityksellä voidaan sen lisäksi törkeästä tuottamuksesta johtuvat vahingot jättää 2 kappaleen soveltamisalan ulkopuolelle. Koska vuoden 1963 pohjoismaisen sopimuksen mukaan pyytävän valtion korvausvastuun ulkopuolelle jäävät myös törkeästä tuottamuksesta johtuvat tapaukset, on yhtenäiseen käytäntöön pääsemiseksi tarpeen antaa 5 kappaleen b-kohdan mukainen selitys.

Suomen vahingonkorvausoikeuden mukaan isännänvastuu ulottuu myös tahallisuustapauksiin, mutta tämä vastuu ei ole ensisijainen, vaan korvausvaatimus voidaan kohdistaa myös suoraan vahingon aiheuttajaan. Yleissopimuksen 10 artiklan 3 kappaleen mukaan artiklan määräykset eivät estä korvauksen saamista kansallisen lainsäädännön perusteella. Yleissopimus ei siten heikennä vahingon kärsijän oikeutta saada korvausta Suomen lainsäädännön nojalla silloin, kun vahinko on johtunut tahallisuudesta tai koska tarkoituksena on että Suomi antaa edellä mainitun selityksen — myös törkeästä tuottamuksesta.

Suomessa ydinlaitoksen haltijalla on atomivastuulain (487/72) 6 §:n mukaan objektiivinen korvausvastuu ydinlaitoksessaan sattuneesta ydintapahtumasta johtuvasta ydinvahingosta. Toisaalta yleissopimuksen 10 artiklan 2 kappaleen määräyksistä johtuen apua pyytävän valtion on otettava ensisijaisesti vastatakseen kaikista alueellaan pyydettyä apua annettaessa tapahtuneista henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahingoista. Sen varmistamiseksi, että valtio saa vahingon korvattuaan oikeuden vaatia takautuvasti korvauksen kansallisen lainsäädäntömme perusteella vahingosta vas-

tuussa olevalta laitoksen haltijalta, on lakiehdotukseen otettu asiasta nimenomainen määräys. Koska yleissopimuksen 10 artiklan 2 kappaleen määräyksillä rajoitetaan Suomen valtion regressioikeutta ja laajennetaan valtion korvausvelvollisuutta, on näiden sopimusmääräysten saattamisesta voimaan säädettävällä lailla.

Artiklan 4 kappale sisältää, kuten erivapauksia koskeva 8 artiklakin, mahdollisuuden olla soveltamatta artiklaa pyytävän valtion omiin kansalaisiin tai alueellaan vakituisesti asuviin henkilöihin. Hallitusmuodon 5 §:ssä ilmaistun kansalaisten yhdenvertaisuusperiaatteen voidaan katsoa edellyttävän, että Suomen kansalaisia kohdellaan Suomessa samalla tavoin riippumatta siitä sattuvatko he kuulumaan apua antavan valtion organisaatioon vaiko mahdollisesti samaa työtä tekevään, mutta yleissopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävään suomalaisen organisaatioon. Tämän vuoksi tarkoituksena on, ettei 2 kappaleen korvausvastuuta koskevia määräyksiä sovellettaisi Suomen kansalaisiin eikä täällä pysyvästi asuviin ulkomaalaisiin.

11 artikla. Artiklan mukaan sekä avustava osapuoli että apua pyytänyt valtio voi milloin tahansa esittää pyynnön avustustoiminnan lopettamisesta. Mitään syitä pyynnölle ei muodollisesti tarvitse esittää, mutta osapuolten on kuitenkin neuvoteltava keskenään ennen pyynnön virallistamista kirjallisena.

Virallisesti esitetty pyyntö johtaisi avustustoiminnan lopettamiseen, minkä pitäisi kuitenkin tapahtua järjestyneesti tavalla, josta osapuolten on neuvoteltava keskenään.

12 artikla. Artiklassa määrätään, että sopimus ei vaikuta osapuolten välisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin, jotka perustuvat jo olemassa oleviin, yleissopimuksen aihepiiriin liittyviin sopimuksiin. Samalla määrätään, että yleissopimusta sovelletaan toissijaisesti myös silloin, kun myöhemässä kansainvälisessä sopimuksessa, joka tehdään yleissopimuksen tavoitteiden ja tarkoituksen mukaisesti, sovitaan yleissopimuksesta poikkeavasti.

13 artikla. Artikla sisältää määräykset yleissopimuksen soveltamisesta koskevien erimielisyyksien ratkaisemisesta neuvotteluteitse tai muilla riitapuolien hyväksymillä rauhanomaisilla keinoilla. Ensimmäisen kappaleen yleisluonteinen velvoite koskee sekä valtioiden keskinäisiä että valtion ja IAEA:n välisiä erimielisyyksiä.

Artiklan 2 kappale antaa valtioille mahdollisuuden keskinäisissä erimielisyyksissään turvautua välimiesmenettelyyn, ellei neuvottelutse ole päästy vuoden sisällä ratkaisuun. Vaihtoehtoisesti valtio voi saattaa riidan Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

14—16 artikla. Nämä artiklat sisältävät ta- vanomaiset loppumääräykset, sopimuksen voi- maantulosta, siihen liittymisestä ja siitä irtisa- noutumisesta. Sopimukseen voi liittyä IAEA:n jäsenten lisäksi mikä tahansa muukin valtio sekä kansainväliset ja alueelliset järjestöt, jot- ka ovat toimivaltaisia tekemään sopimuksia tämän yleissopimuksen alaan kuuluvissa asiois- sa. Sopimuksen tallettaja on IAEA:n pääjohta- ja.

2. Selitys

Yleissopimusta koskevan hyväksymiskirjan tallettamisen yhteydessä on tarkoitus antaa sopimuksen 10 artiklan 5 kappaleen b-kohdan mukainen selitys. Selityksen mukaan Suomi ei katso 10 artiklan 2 kappaleen määräysten sito- van itseään tapauksessa, joka johtuu vahingon aiheuttajan törkeästä tuottamuksesta. Selitystä on selostettu edellä yleissopimuksen 10 artiklan perusteluissa.

3. Tarkemmat säännökset ja mää- räykset

Yleissopimuksen voimaansaattamisen yhtey- dessä on tarpeen antaa seuraavat asetuksenta- soiset säännökset:

Suomen puolesta ei tulla pyytämään tai otta- maan vastaan apua sillä ehdolla, että avustus- toiminnan kokonaisjohto luovutetaan apua an- tavalle vieraalle valtiolle. Tällä tavalla halutaan varmistaa, ettei tärkeää osaa yleiseen turvalli- suuteen liittyvästä julkisen vallan käytöstä siir- retä vieraalle valtiolle onnettomuustilanteessa.

Yleissopimuksen 4 artiklassa tarkoitettuna toimivaltaisena viranomaisena, joka on valtuu- tettu esittämään ja ottamaan vastaan avun- pyyntöjä ja hyväksymään avunantoa koskevia tarjouksia, tulee Suomessa toimimaan säteily- turvakeskus. Tarkoitus on, että säteilyturva- keskus huolehtii yhteydenpidosta avun pyytä- jiin ja tarjoajiin ja avustaa palo- ja pelastustoi- men ylimmästä johdosta vastaavaa viranomais-

ta, sisäasiainministeriötä, yleissopimuksen so- veltamisessa.

Yleissopimuksen 8 artiklassa tarkoitettuja erioikeuksia, vapauksia ja helpotuksia ei tulla Suomessa myöntämään Suomen kansalaisille eikä Suomessa pysyvästi asuville ulkomaalaisil- le, jotka mahdollisesti osallistuvat Suomessa tapahtuvaan avustustoimintaan avustavan osa- puolen nimissä.

Kuten 10 artiklan perusteluissa on selostettu, tarkoituksena on, ettei tämän artiklan 2 kappaleen korvausvastuuta koskevia määräyksiä so- vellettaisi Suomen kansalaisiin eikä täällä pysy- västi asuviin ulkomaalaisiin.

Edellä mainituista seikoista on tarkoitus sää- tää asetuksella, jolla yleissopimus saatetaan voimaan.

4. Voimaantulo

Yleissopimus tulee Suomen osalta voimaan 30 päivän kuluttua siitä, kun sen hyväksymiskirja on talletettu IAEA:n pääjohtajan huostaan. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samalla asetuksella kuin yleissopimuskin.

5. Eduskunnan suostumuksen tar- peellisuus

Yleissopimuksen 8 artiklan määräykset erioi- keuksista ja vapauksista sekä 10 artiklan va- hingonkorvausmääräykset poikkeavat eräiltä osin Suomen voimassaolevasta lainsäädännös- tä. Koska sopimus siten sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, on eduskunnan hyväksyminen tältä osin tarpeellinen.

Edellä olevan perusteella ja hallitusmuodon 33 §:n mukaisesti esitetään:

että Eduskunta hyväksyisi ne Wienis- sä 26 päivänä syyskuuta 1986 avunan- nosta ydinonnettomuuden ja säteilyhä- tätilan yhteydessä tehdyn yleissopimuk- sen määräykset, jotka vaativat Edus- kunnan suostumuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan sa- malla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

avunantoa ydinonnettomuuden tai säteilyhäätätilan yhteydessä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä yleissopimuksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Wienissä 26 päivänä syyskuuta 1986 tehdyn avunantoa ydinonnettomuuden tai säteilyhäätätilan yhteydessä koskevan yleissopimuksen määräykset ovat, mikäli ne kuuluvat lainsäädännön alaan, voimassa niin kuin siitä on sovittu.

korvausta siltä, joka lain tai Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen mukaan on velvollinen korvaamaan vahingon.

3 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain ja yleissopimuksen soveltamisesta annetaan asetuksella.

2 §

Milloin valtio on korvannut yleissopimuksen 10 artiklan 2 kappaleessa tarkoitetun vahingon, saa se oikeuden vaatia maksamaansa

4 §

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 21 päivänä lokakuuta 1988

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Ulkoasiainministeri *Kalevi Sorsa*

(Suomennos)

YLEISSOPIMUS

avunannosta ydinonnettomuuden tai säteilyhäätätilan yhteydessä

Tämän yleissopimuksen osapuolina olevat valtiot, jotka

ovat tietoisia, että ydinenergiaan liittyvää toimintaa harjoitetaan useissa valtioissa,

toteavat, että ydinenergiaan liittyvän toiminnan korkeatasoisesta turvallisuudesta huolehtimiseksi on jo ryhdytty ja ryhdytään laajoihin toimiin, joiden tarkoituksena on ydinonnettomuuksien ehkäiseminen ja mahdollisen onnettomuuden seurausten rajoittaminen mahdollisimman vähäisiksi,

haluavat lujittaa ydinenergian turvallista kehitystä ja käyttöä koskevaa kansainvälistä yhteistyötä entisestään,

ovat vakuuttuneita siitä, että ydinonnettomuuden ja säteilyhäätätilan varalle tarvitaan kansainväliset puitteet, jotka helpottavat pikaista avunantoa onnettomuuden tai häätätilan seurausten lievittämiseksi,

toteavat kahden- ja monenväliset järjestelyt keskinäisestä avunannosta hyödyllisiksi tällä alalla,

panevat merkille Kansainvälisen atomienergiajärjestön toiminnan keskinäisiä hätäapujärjestelyjä koskevien suuntaviivojen kehittämisessä ydinonnettomuuden tai säteilyhäätätilan varalta,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Yleiset määräykset

1. Sopimusvaltiot toimivat yhteistyössä keskenään ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön (jäljempänä ”järjestö”) kanssa tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti helpottaakseen pikaista avunantoa ydinonnettomuuden tai säteilyhäätätilan yhteydessä sen seurausten rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi ja hengen, omaisuuden ja ympäristön suojelemiseksi radioaktiivisten päästöjen vaikutuksilta.

CONVENTION

on Assistance in the Case of a Nuclear Accident or Radiological Emergency

The State Parties to this Convention,

Aware that nuclear activities are being carried out in a number of States,

Noting that comprehensive measures have been and are being taken to ensure a high level of safety in nuclear activities, aimed at preventing nuclear accidents and minimizing the consequences of any such accident, should it occur,

Desiring to strengthen further international co-operation in the safe development and use of nuclear energy,

Convinced of the need for an international framework which will facilitate the prompt provision of assistance in the event of a nuclear accident or radiological emergency to mitigate its consequences,

Noting the usefulness of bilateral and multilateral arrangements on mutual assistance in this area,

Noting the activities of the International Atomic Energy Agency in developing guidelines for mutual emergency assistance arrangements in connection with a nuclear accident or radiological emergency,

Have agreed as follows:

Article 1

General provisions

1. The States Parties shall cooperate between themselves and with the International Atomic Energy Agency (hereinafter referred to as the ”Agency”) in accordance with the provisions of this Convention to facilitate prompt assistance in the event of a nuclear accident or radiological emergency to minimize its consequences and to protect life, property and the environment from the effects of radioactive releases.

2. Sopimusvaltiot voivat tällaista yhteistyötä helpottaakseen sopia kahden- tai monenvälisistä järjestelyistä tai niiden tarkoituksenmukaisesta yhdistelmästä ydinonnettomuuden tai säteilyhäätötilan aiheuttamien vaurioiden ja vahinkojen ehkäisemiseksi tai rajoittamiseksi mahdollisimman vähäisiksi.

3. Sopimusvaltiot pyytävät järjestöä tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti ja perussääntönsä puitteissa parhaansa mukaan edistämään, helpottamaan ja tukemaan tämän yleissopimuksen edellyttämää sopimusvaltioiden välistä yhteistyötä.

2 artikla

Avunanto

1. Jos sopimusvaltio tarvitsee apua ydinonnettomuuden tai säteilyhäätötilan yhteydessä, se voi riippumatta siitä, onko onnettomuus tai häätötila saanut alkunsa sen omalla tai sen lainkäyttövallan tai valvonnan alaisella alueella, esittää avunpyynnön mille tahansa toiselle sopimusvaltiolle joko suoraan tai järjestön välityksellä sekä järjestölle tai, milloin tarkoituksenmukaista, muille kansainvälisille hallitustenvälisille järjestöille (jäljempänä "kansainväliset järjestöt").

2. Apua pyytävän sopimusvaltion tulee eritellä, miten laajaa ja millaista apua se tarvitsee, sekä antaa mahdollisuuksien mukaan avustavalle osapuolelle sellaisia tietoja, joita se saattaa tarvita ratkaistakseen, missä määrin se pystyy täyttämään pyynnön. Jos apua pyytävän sopimusvaltion ei ole mahdollista eritellä, miten laajaa ja millaista apua se tarvitsee, sen ja apua antavan osapuolen tulee ratkaista asia keskinäisin neuvotteluin.

3. Jokaisen sopimusvaltion, jolle osoitetaan avunpyyntö, tulee viipymättä päättää ja ilmoittaa apua pyytävälle sopimusvaltiolle joko suoraan tai järjestön välityksellä, voiko se antaa pyydettyä apua sekä annettavan avun laajuus ja ehdot.

4. Sopimusvaltioiden tulee edellytystensä rajoissa nimetä ja ilmoittaa järjestölle ne asian tuntijat, laitteet ja tarvikkeet, jotka ne voisivat asettaa käytettäväksi ydinonnettomuuden tai säteilyhäätötilan yhteydessä muille sopimusvaltioille annettavaa apua varten, sekä ne ehdot,

2. To facilitate such cooperation States Parties may agree on bilateral or multilateral arrangements or, where appropriate, a combination of these, for preventing or minimizing injury and damage which may result in the event of a nuclear accident or radiological emergency

3. The States Parties request the Agency, acting within the framework of its Statute, to use its best endeavours in accordance with the provisions of this Convention to promote, facilitate and support the cooperation between States Parties provided for in this Convention.

Article 2

Provision of assistance

1. If a State Party needs assistance in the event of a nuclear accident or radiological emergency, whether or not such accident or emergency originates within its territory, jurisdiction or control, it may call for such assistance from any other State Party, directly or through the Agency, and from the Agency, or, where appropriate, from other international intergovernmental organizations (hereinafter referred to as "international organizations").

2. A State Party requesting assistance shall specify the scope and type of assistance required and, where practicable, provide the assisting party with such information as may be necessary for that party to determine the extent to which it is able to meet the request. In the event that it is not practicable for the requesting State Party to specify the scope and type of assistance required, the requesting State Party and the assisting party shall, in consultation, decide upon the scope and type of assistance required.

3. Each State Party to which a request for such assistance is directed shall promptly decide and notify the requesting State Party, directly or through the Agency, whether it is in a position to render the assistance requested, and the scope and terms of the assistance that might be rendered.

4. States Parties shall, within the limits of their capabilities, identify and notify the Agency of experts, equipment and materials which could be made available for the provision of assistance to other States Parties in the event of a nuclear accident or radiological

erityisesti taloudelliset, joilla apua voitaisiin antaa.

5. Sopimusvaltio voi pyytää apua lääkintähoidon antamiseksi ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan kohteeksi joutuneille ihmisille tai heidän väliaikaiseksi sijoittamiseksi toisen sopimusvaltion alueelle.

6. Järjestön tulee ryhtyä perussääntönsä ja tämän yleissopimuksen mukaisesti toimenpiteisiin sopimusvaltion tai jäsenvaltion ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan yhteydessä esittämän avunpyynnön johdosta:

a) asettamalla käytettäviksi sopivia voimavaroja, jotka on osoitettu tähän tarkoitukseen;

b) välittämällä pyyntö pikaisesti muille valtioille ja kansainvälisille järjestöille, joilla järjestön tietojen mukaan saattaa olla tarpeelliset voimavarat; sekä

c) koordinoimalla kansainvälisesti näin mahdollisesti saatavan avun antamista, jos apua pyytävä valtio sitä pyytää.

3 artikla

Avunannon johtaminen ja valvonta

Jollei toisin sovita:

a) apua pyytävä valtio vastaa alueellaan avustustoimien yleisestä johdosta, valvonnasta, koordinoinnista ja ohjauksesta. Kun avunantoon sisältyy henkilöstöapua, avustavan osapuolen tulisi apua pyytävän valtion kanssa neuvoteltuaan nimetä henkilö, joka olisi vastuussa avustavan osapuolen käytettäväksi asetamasta henkilöstöstä ja laitteista ja niiden toiminnan välittömästä ohjauksesta. Tehtävään nimetyn henkilön tulisi harjoittaa ohjausta yhteistyössä apua pyytävän valtion asianomaisten viranomaisten kanssa;

b) apua pyytävän valtion tulee mahdollisuksiensa mukaan huolehtia paikallisista toimintaedellytyksistä ja palveluista avustustoiminnan asianmukaiseksi ja tehokkaaksi toteuttamiseksi. Sen tulee myös varmistaa sen henkilöstön sekä niiden laitteiden ja tarvikkeiden suojele, jotka avustava valtio tätä tarkoitusta varten tuo tai tuottaa sen alueelle;

c) osapuolten avunantoaikana toimittamien laitteiden tai tarvikkeiden omistusoikeus ei muutu ja niiden palauttaminen taataan;

d) sopimusvaltio, joka antaa apua 2 artiklan 5 kappaleen mukaisesti esitetystä pyynnöstä,

emergency as well as the terms, especially financial, under which such assistance could be provided.

5. Any State Party may request assistance relating to medical treatment or temporary relocation into the territory of another State Party of people involved in a nuclear accident or radiological emergency.

6. The Agency shall respond, in accordance with its Statute and as provided for in this Convention, to a requesting State Party's or a Member State's request for assistance in the event of a nuclear accident or radiological emergency by:

(a) making available appropriate resources allocated for this purpose;

(b) transmitting promptly the request to other States and international organizations which, according to the Agency's information, may possess the necessary resources; and

(c) if so requested by the requesting State, co-ordinating the assistance at the international level which may thus become available.

Article 3

Direction and control of assistance

Unless otherwise agreed:

(a) the overall direction, control, co-ordination and supervision of the assistance shall be the responsibility within its territory of the requesting State. The assisting party should, where the assistance involves personnel, designate in consultation with the requesting State, the person who should be in charge of and retain immediate operational supervision over the personnel and the equipment provided by it. The designated person should exercise such supervision in cooperation with the appropriate authorities of the requesting State;

(b) the requesting State shall provide, to the extent of its capabilities, local facilities and services for the proper and effective administration of the assistance. It shall also ensure the protection of personnel, equipment and materials brought into its territory by or on behalf of the assisting party for such purpose;

(c) ownership of equipment and materials provided by either party during the periods of assistance shall be unaffected, and their return shall be ensured;

(d) a State Party providing assistance in response to a request under paragraph 5 of

koordinoi avustustoiminnan omalla alueellaan.

4 artikla

Toimivaltaiset viranomaiset ja yhteyspaikat

1. Sopimusvaltion tulee ilmoittaa järjestölle sekä suoraan tai järjestön välityksellä muille sopimusvaltioille ne toimivaltaiset viranomaisensa ja yhteyspaikkansa, jotka ovat valtuutettuja esittämään ja ottamaan vastaan avunpyyntöjä ja hyväksymään avunantoa koskevia tarjouksia. Näiden yhteyspaikkojen ja järjestössä toimivan yhteyskeskuksen tulee olla käytettävissä jatkuvasti.

2. Sopimusvaltion tulee ilmoittaa viipymättä järjestölle 1 kappaleessa tarkoitettujen tietojen mahdollisesta muuttumisesta.

3. Järjestön tulee toimittaa 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettut tiedot säännöllisesti ja viivytyksettä sopimusvaltioille, jäsenvaltioille ja asianomaisille kansainvälisille järjestöille.

5 artikla

Järjestön tehtävät

Sopimusvaltiot pyytävät järjestöä 1 artiklan 3 kappaleen mukaisesti ja rajoittamatta tämän yleissopimuksen muiden määräysten toteutusta:

a) keräämään ja jakamaan sopimusvaltioille ja jäsenvaltioille tietoja:

i) asiantuntijoista, laitteista ja tarvikkeista, jotka olisivat käytettävissä ydinonnettomuuden tai säteilyhäätätilan yhteydessä;

ii) menetelmistä, tekniikasta ja saatavilla olevista tutkimustuloksista, jotka koskevat vastatoimia ydinonnettomuuden tai säteilyhäätätilan yhteydessä;

b) pyynnöstä avustamaan sopimusvaltiota tai jäsenvaltiota seuraavissa tai muissa asiaan liittyvissä tehtävissä:

i) valmiussuunnitelmien laatiminen ydinonnettomuuden ja säteilyhäätätilan varalle sekä asianmukaisen lainsäädännön luominen;

ii) sopivien ohjelmien kehittäminen henkilökunnan kouluttamiseksi ydinonnettomuuden ja säteilyhäätätilan edellyttämään toimintaan;

iii) avunpyyntöjen ja asiaankuuluvien tietojen välittäminen ydinonnettomuuden tai säteilyhäätätilan yhteydessä;

iv) sopivien säteilyvalvontaohjelmien, -menettelytapojen ja -vaatimusten kehittäminen;

article 2 shall co-ordinate that assistance within its territory.

Article 4

Competent authorities and points of contact

1. Each State Party shall make known to the Agency and to other States Parties, directly or through the Agency, its competent authorities and point of contact authorized to make and receive requests for and to accept offers of assistance. Such points of contact and a focal point within the Agency shall be available continuously.

2. Each State Party shall promptly inform the Agency of any changes that may occur in the information referred to in paragraph 1.

3. The Agency shall regularly and expeditiously provide to States Parties, Member States and relevant international organizations the information referred to in paragraphs 1 and 2.

Article 5

Functions of the Agency

The States Parties request the Agency, in accordance with paragraph 3 of article 1 and without prejudice to other provisions of this Convention, to:

(a) collect and disseminate to States Parties and Member States information concerning:

(i) experts, equipment and materials which could be made available in the event of nuclear accidents or radiological emergencies;

(ii) methodologies, techniques and available results of research relating to response to nuclear accidents or radiological emergencies;

(b) assist a State Party or a Member State when requested in any of the following or other appropriate matters:

(i) preparing both emergency plans in the case of nuclear accidents and radiological emergencies and the appropriate legislation;

(ii) developing appropriate training programmes for personnel to deal with nuclear accidents and radiological emergencies;

(iii) transmitting requests for assistance and relevant information in the event of a nuclear accident or radiological emergency;

(iv) developing appropriate radiation monitoring programmes, procedures and standards;

v) sopivien säteilyvalvontajärjestelmien toteutettavuuden tutkiminen;

c) asettamaan ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan yhteydessä apua pyytävän sopimusvaltion tai jäsenvaltion käytettäväksi onnettomuuden tai hätätilan alustavaan arvioimiseen sopivia voimavaroja;

d) tarjoamaan sopimusvaltioille tai jäsenvaltioille hyviä palveluksiaan ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan yhteydessä;

e) luomaan ja ylläpitämään yhteyksiä asianomaisiin kansainvälisiin järjestöihin asiaankuuluvien tietojen ja tiedostojen hankkimiseksi ja vaihtamiseksi sekä laatimaan luettelon näistä järjestöistä sopimusvaltioiden, jäsenvaltioiden ja yllämainittujen järjestöjen käyttöön.

6 artikla

Luottamuksellisuus ja julkiset lausunnot

1. Apua pyytävän valtion ja avustavan osapuolen tulee varjella ydinonnettomuuteen tai säteilyhätätilaan liittyvän avunannon yhteydessä käyttöönsä saamiensa luottamuksellisten tietojen luottamuksellisuutta. Näitä tietoja saa käyttää yksinomaan tarkoitukseen, joka liittyy sovitun avun antamiseen.

2. Avustavan osapuolen tulee pyrkiä kaikin tavoin koordinoimaan tiedottaminen apua pyytävän valtion kanssa, ennen kuin se julkistaa tietoja avusta, jota on annettu ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan yhteydessä.

7 artikla

Kustannusten korvaaminen

1. Avustava osapuoli voi tarjota apua pyytävälle valtiolle maksutonta apua. Harkitessaan avun tarjoamista tältä pohjalta avustavan osapuolen tulee ottaa huomioon:

a) ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan luonne;

b) ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan alkulähteen sijainti;

c) kehitysmaiden tarpeet;

d) niiden maiden erityistarpeet, joilla ei ole ydinlaitoksia; sekä

e) muut asiaan liittyvät seikat.

(v) conducting investigations into the feasibility of establishing appropriate radiation monitoring systems;

(c) make available to a State Party or a Member State requesting assistance in the event of a nuclear accident or radiological emergency appropriate resources allocated for the purpose of conducting an initial assessment of the accident or emergency;

(d) offer its good offices to the States Parties and Member States in the event of a nuclear accident or radiological emergency;

(e) establish and maintain liaison with relevant international organizations for the purposes of obtaining and exchanging relevant information and data, and make a list of such organizations available to States Parties, Member States and the aforementioned organizations.

Article 6

Confidentiality and public statements

1. The requesting State and the assisting party shall protect the confidentiality of any confidential information that becomes available to either of them in connection with the assistance in the event of a nuclear accident or radiological emergency. Such information shall be used exclusively for the purpose of the assistance agreed upon.

2. The assisting party shall make every effort to coordinate with the requesting State before releasing information to the public on the assistance provided in connection with a nuclear accident or radiological emergency.

Article 7

Reimbursement of costs

1. An assisting party may offer assistance without costs to the requesting State. When considering whether to offer assistance on such a basis, the assisting party shall take into account:

(a) the nature of the nuclear accident or radiological emergency;

(b) the place of origin of the nuclear accident or radiological emergency;

(c) the needs of developing countries;

(d) the particular needs of countries without nuclear facilities; and

(e) any other relevant factors.

2. Kun apua annetaan kokonaan tai osaksi korvattavuuspohjalta, apua pyytävän valtion tulee korvata avustavalle osapuolelle tämän nimissä toimivien henkilöiden tai järjestöjen tekemien palvelusten kustannukset sekä kaikki avunantoon liittyvät kulut, joista apua pyytävä valtio ei itse suoraan vastaa. Jollei toisin sovi, korvaus on maksettava viipymättä sen jälkeen, kun avustava osapuoli on esittänyt apua pyytävälle valtiolle korvausvaatimuksen. Korvauksen on oltava muiden kuin paikallisten kustannusten osalta vapaasti siirrettävissä.

3. Tämän artiklan 2 kappaleen määräyksistä huolimatta avustava osapuoli voi milloin hyvänsä osaksi tai kokonaan luopua korvausvaatuksesta tai myöntää lykkäystä korvauksen suorittamiseen. Luopumista tai lykkäämistä harkitessaan apua antavien osapuolten tulee ottaa asianmukaisesti huomioon kehitysmaiden tarpeet.

8 artikla

Erioikeudet, vapaudet ja helpotukset

1. Apua pyytävä valtio myöntää avustustehtävien hoidon edellyttämät erioikeudet, vapaudet ja helpotukset avustavan osapuolen henkilöstölle ja sen nimissä toimivalle henkilöstölle.

2. Apua pyytävä valtio myöntää seuraavat erioikeudet ja vapaudet avustavan osapuolen henkilöstölle ja sen nimissä toimivalle henkilöstölle, josta on tehty apua pyytävälle valtiolle asianmukainen ilmoitus ja jonka se on hyväksynyt:

a) tehtävien hoidossa tapahtuneiden tekojen tai laiminlyöntien osalta vapautus pidättämisestä, vangitsemisesta ja oikeudenkäynnistä, apua pyytävän valtion rikos-, siviili-, ja hallinto-oikeudellinen tuomiovalta mukaan luettuna; sekä

b) avustustehtävien hoidon osalta vapautus veroista, tulleista ja muista maksuista lukuunottamatta niitä, jotka yleensä sisältyvät tavaroitten hintaan tai palveluksista suoritettaviin maksuihin.

3. Apua pyytävä valtio:

a) myöntää avustavalle osapuolelle vapautuksen veroista, tulleista ja muista maksuista, jotka kohdistuvat laitteisiin ja omaisuuteen, jotka avustava osapuoli on tuonut apua pyytävän valtion alueelle avunantoa varten; sekä

2. When assistance is provided wholly or partly on a reimbursement basis, the requesting State shall reimburse the assisting party for the costs incurred for the services rendered by persons or organizations acting on its behalf, and for all expenses in connection with the assistance to the extent that such expenses are not directly defrayed by the requesting State. Unless otherwise agreed, reimbursement shall be provided promptly after the assisting party has presented its request for reimbursement to the requesting State, and in respect of costs other than local costs, shall be freely transferable.

3. Notwithstanding paragraph 2, the assisting party may at any time waive, or agree to the postponement of, the reimbursement in whole or in part. In considering such waiver or postponement, assisting parties shall give due consideration to the needs of developing countries.

Article 8

Privileges, immunities and facilities

1. The requesting State shall afford to personnel of the assisting party and personnel acting on its behalf the necessary privileges, immunities and facilities for the performance of their assistance functions.

2. The requesting State shall afford the following privileges and immunities to personnel of the assisting party or personnel acting on its behalf who have been duly notified to and accepted by the requesting State:

(a) immunity from arrest, detention and legal process, including criminal, civil and administrative jurisdiction, of the requesting State, in respect of acts or omissions in the performance of their duties; and

(b) exemption from taxation, duties or other charges, except those which are normally incorporated in the price of goods or paid for services rendered, in respect of the performance of their assistance functions.

3. The requesting State shall:

(a) afford the assisting party exemption from taxation, duties or other charges on the equipment and property brought into the territory of the requesting State by the assisting party for the purpose of the assistance; and

b) myöntää vapautuksen sellaisten laitteiden ja omaisuuden takavarikoinnista ja pakko-otosta.

4. Apua pyytävä valtio takaa sellaisten laitteiden ja omaisuuden palauttamisen. Avustavan osapuolen pyynnöstä apua pyytävän valtion tulee mahdollisuuksiensa mukaan järjestää avunantoon käytettyjen ja edelleen käyttökelpoisten laitteiden välttämätön puhdistamisen radioaktiivisuudesta ennen niiden palauttamista.

5. Apua pyytävä valtio helpottaa 2 kappaleen mukaisesti ilmoitetun henkilöstön ja avunantoon käytettävien laitteiden ja omaisuuden pääsyä alueelleen, siellä oloa ja sieltä poistumista.

6. Mikään tämän artiklan määräys ei vaadi apua pyytävää valtiota myöntämään kansalaisilleen tai alueellaan pysyvästi asuville henkilöille edellisissä kappaleissa mainittuja oikeuksia ja vapauksia.

7. Kaikkien erioikeuksia ja vapauksia nauttivien henkilöiden on noudatettava pyytävän valtion lakeja ja määräyksiä, sikäli kuin nämä eivät ole ristiriidassa heidän erioikeuksiensa ja vapauksiensa kanssa. Heillä on myös velvollisuus olla puuttumatta apua pyytävän valtion sisäisiin asioihin.

8. Mikään tämän artiklan määräys ei rajoita oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka liittyvät muiden kansainvälisten sopimusten tai kansainvälisen tapaoikeuden mukaisesti myönnettäviin erioikeuksiin ja vapauksiin.

9. Allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen tai liittyessään siihen valtio voi antaa selityksen, että se ei katso 2 ja 3 kappaleen sitovan itseään kokonaisuudessaan tai joitakin osin.

10. Sopimusvaltio, joka on antanut 9 kappaleen mukaisen selityksen, voi milloin tahansa peruuttaa sen tekemällä tästä ilmoituksen tallettajalle.

9 artikla

Henkilöstön, laitteiden ja omaisuuden kauttakulku

Jokaisen sopimusvaltion tulee apua pyytävän valtion tai avustavan osapuolen pyynnöstä pyrkiä helpottamaan asianmukaisesti ilmoitetun, avunantoon käytettävän henkilöstön, laitteiden ja omaisuuden kauttakulkua alueensa läpi apua pyytävään valtioon ja sieltä pois.

(b) provide immunity from seizure, attachment or requisition of such equipment and property.

4. The requesting State shall ensure the return of such equipment and property. If requested by the assisting party, the requesting State shall arrange, to the extent it is able to do so, for the necessary decontamination of recoverable equipment involved in the assistance before its return.

5. The requesting State shall facilitate the entry into, stay in and departure from its national territory of personnel notified pursuant to paragraph 2 and of equipment and property involved in the assistance.

6. Nothing in this article shall require the requesting State to provide its nationals or permanent residents with the privileges and immunities provided for in the foregoing paragraphs.

7. Without prejudice to the privileges and immunities, all beneficiaries enjoying such privileges and immunities under this article have a duty to respect the laws and regulations of the requesting State. They shall also have the duty not to interfere in the domestic affairs of the requesting State.

8. Nothing in this article shall prejudice rights and obligations with respect to privileges and immunities afforded pursuant to other international agreements or the rules of customary international law.

9. When signing, ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention, a State may declare that it does not consider itself bound in whole or in part by paragraphs 2 and 3.

10. A State Party which has made a declaration in accordance with paragraph 9 may at any time withdraw it by notification to the depositary.

Article 9

Transit of personnel, equipment and property

Each State Party shall, at the request of the requesting State or the assisting party, seek to facilitate the transit through its territory of duly notified personnel, equipment and property involved in the assistance to and from the requesting State.

10 artikla

Vaateet ja korvaukset

1. Sopimusvaltiot toimivat kiinteästi yhteistyössä helpottaakseen tässä artiklassa tarkoitettujen kanteiden ja vaateiden ratkaisemista.

2. Ellei toisin sovita, henkilöiden kuoleman tai vammautumisen, omaisuuden vahingoittumisen tai menetyksen tai ympäristön vahingoittumisen johdosta, joka on pyydettyä apua annettaessa tapahtunut apua pyytävän valtion tuomiovaltaan tai valvontaan kuuluvalla alueella, tämä valtio:

a) ei nosta kannetta avustavaa osapuolta tai sen nimissä toimivia luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä vastaan;

b) ottaa vastatakseen kolmansien osapuolien kanteisiin ja vaatimuksiin, jotka kohdistuvat avustavaan osapuoleen tai sen nimissä toimiviin luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin;

c) estää avustavaan osapuoleen tai sen nimissä toimiviin luonnollisiin henkilöihin tai oikeushenkilöihin kohdistuvat b kohdassa mainitut kanteet ja vaatimukset; sekä

d) maksaa avustavalle osapuolelle tai sen nimissä toimiville luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille korvauksen:

i) avustavan osapuolen henkilökuntaan kuuluvien tai sen nimissä toimivien henkilöiden kuoleman tai vammautumisen johdosta;

ii) sellaisten avunannossa käytettävien laitteiden tai tarvikkeiden menetyksen tai vahingoittumisen johdosta, jotka eivät ole kulutushyödykkeitä;

lukuun ottamatta tapauksia, jotka johtuvat kuoleman, vamman, menetyksen tai vahingon aiheuttajan tahallisuudesta.

3. Tämä artikla ei estä korvauksen saamista minkään soveltuvan kansainvälisen sopimuksen tai minkään valtion kansallisen lainsäädännön nojalla.

4. Mikään tämän artiklan määräys ei vaadi apua pyytävää valtiota soveltamaan 2 kappaaleen määräyksiä osaksi tai kokonaan omiin kansalaisiinsa tai alueellaan pysyvästi asuviin henkilöihin.

5. Allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen tai liittyessään siihen valtio voi antaa selityksen:

a) että se ei katso 2 kappaaleen sitovan itseään lainkaan tai joltakin osin;

b) että se ei sovelle 2 kappaletta lainkaan tai joltakin osin tapauksissa, jotka johtuvat kuole-

Article 10

Claims and compensation

1. The States Parties shall closely cooperate in order to facilitate the settlement of legal proceedings and claims under this article.

2. Unless otherwise agreed, a requesting State shall in respect of death or of injury to persons, damage to or loss of property, or damage to the environment caused within its territory or other area under its jurisdiction or control in the course of providing the assistance requested:

(a) not bring any legal proceedings against the assisting party or persons or other legal entities acting on its behalf;

(b) assume responsibility for dealing with legal proceedings and claims brought by third parties against the assisting party or against persons or other legal entities acting on its behalf;

(c) hold the assisting party or persons or other legal entities acting on its behalf harmless in respect of legal proceedings and claims referred to in sub-paragraph (b); and

(d) compensate the assisting party or persons or other legal entities acting on its behalf for:

(i) death of or injury to personnel of the assisting party or persons acting on its behalf;

(ii) loss of or damage to non-consumable equipment or materials related to the assistance;

except in cases of wilful misconduct by the individuals who caused the death, injury, loss or damage.

3. This article shall not prevent compensation or indemnity available under any applicable international agreement or national law of any State.

4. Nothing in this article shall require the requesting State to apply paragraph 2 in whole or in part to its nationals or permanent residents.

5. When signing, ratifying, accepting, approving, or acceding to this Convention, a State may declare:

(a) that it does not consider itself bound in whole or in part by paragraph 2;

(b) that it will not apply paragraph 2 in whole or in part in cases of gross negligence by

man, vamman, menetyksen tai vahingon aiheuttajan törkeästä tuottamuksesta.

6. Sopimusvaltio, joka on antanut 5 kappaleen mukaisen selityksen, voi milloin tahansa peruuttaa sen tekemällä tästä ilmoituksen tallettajalle.

11 artikla

Avunannon lopettaminen

Apua pyytävä valtio tai avustava osapuoli voi milloin hyvänsä asianmukaisten neuvottelevien jälkeen pyytää kirjallisesti, että tämän yleissopimuksen mukainen avunanto lopetetaan. Kun pyyntö on esitetty, osapuolet neuvottelevat järjestelyistä avunannon lopettamiseksi asianmukaisessa järjestyksessä.

12 artikla

Suhde muihin kansainvälisiin sopimuksiin

Tämä yleissopimus ei vaikuta vastavuoroisiin oikeuksiin eikä velvollisuuksiin, joita sopimusvaltioilla on tämän yleissopimuksen aihepiiriin liittyvien voimassaolevien kansainvälisten sopimusten mukaisesti tai tulevaisuudessa tehtävien tämän yleissopimuksen tavoitteita ja tarkoituksiperiä noudattavien kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

13 artikla

Riitojen ratkaiseminen

1. Jos sopimusvaltioiden tai sopimusvaltion ja järjestön välille syntyy riitaa tämän yleissopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta, riidan osapuolet vaihtavat näkemyksiä riidan ratkaisemiseksi joko neuvottelemalla tai muulla hyväksymällään rauhanomaisella keinolla.

2. Jos tällaista sopimusvaltioiden välistä riitaa ei pystytä ratkaisemaan vuoden kuluessa 1 kappaleen mukaista näkemystenvaihtoa koskevan pyynnön esittämisestä, se saatetaan välimiesmenettelyssä käsiteltäväksi tai Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi, jos riidan osapuoli tätä pyytää. Jos riita on saatettu välimiesmenettelyssä käsiteltäväksi eivätkä riidan osapuolet kykene kuuden kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä sopimaan välimiesmenettelyn toteuttamisesta, osapuoli voi pyytää Kansainvälisen tuomioistuimen puheen-

the individuals who caused the death, injury, loss or damage.

6. A State Party which has made a declaration in accordance with paragraph 5 may at any time withdraw it by notification to the depositary.

Article 11

Termination of assistance

The requesting State or the assisting party may at any time, after appropriate consultations and by notification in writing, request the termination of assistance received or provided under this Convention. Once such a request has been made, the parties involved shall consult with each other to make arrangements for the proper conclusion of the assistance.

Article 12

Relationship to other international agreements

This Convention shall not affect the reciprocal rights and obligations of States Parties under existing international agreements which relate to the matters covered by this Convention, or under future international agreements concluded in accordance with the object and purpose of this Convention.

Article 13

Settlement of disputes

1. In the event of a dispute between States Parties, or between a State Party and the Agency, concerning the interpretation or application of this Convention, the parties to the dispute shall consult with a view to the settlement of the dispute by negotiation or by any other peaceful means of settling disputes acceptable to them.

2. If a dispute of this character between States Parties cannot be settled within one year from the request for consultation pursuant to paragraph 1, it shall, at the request of any party to such dispute, be submitted to arbitration or referred to the International Court of Justice for decision. Where a dispute is submitted to arbitration, if, within six months from the date of the request, the parties to the dispute are unable to agree on the organization of the arbitration, a party may request the President of the International Court of Justice

johtajaa tai Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeriä nimeämään yhden tai useamman välimiehen. Jos riidan osapuolten pyynnöt ovat keskenään ristiriidassa, on Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille esitetyllä pyynnöllä etusija.

3. Valtio voi allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen tai liittyessään siihen antaa selityksen, ettei se katso jommankumman tai kummankaan 2 kappaleessa mainitun riitojenratkaisumenettelyn sitovan itseään. Edellä 2 kappaleessa määritelty riitojen ratkaisumenettely ei ole muita sopimusvaltioita sitova suhteessa sopimusvaltioon, jonka osalta sellainen selitys on voimassa.

4. Sopimusvaltio, joka on antanut 3 kappaleen mukaisen selityksen, voi milloin tahansa peruuttaa sen tekemällä tästä ilmoituksen tallettajalle.

14 artikla

Voimaantulo

1. Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille ja Namibialle Yhdistyneiden Kansakuntien Namibia-neuvoston edustamana Kansainvälisen atomienergiajärjestön päämajassa Wienissä 26 päivästä syyskuuta 1986 alkaen, sekä Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa 6 päivästä lokakuuta 1986 alkaen, kunnes yleissopimus tulee voimaan tai kahdentoista kuukauden ajan sen mukaan, kumpi ajanjakso on pitempi.

2. Valtio tai Namibia Yhdistyneiden Kansakuntien Namibia-neuvoston edustamana voi sitoutua noudattamaan tätä yleissopimusta joko allekirjoittamalla sen tai tallettamalla ratifiomis- tai hyväksymiskirjan ratifiomis- tai hyväksymisvaraamin tapahtuneen allekirjoituksen jälkeen tai tallettamalla liittymiskirjan. Ratifiomis-, hyväksymis- tai liittymiskirja talletetaan tallettajan huostaan.

3. Tämä yleissopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kolme valtiota on sitoutunut noudattamaan sitä.

4. Valtion osalta, joka on sitoutunut noudattamaan tätä yleissopimusta sen voimaantulon jälkeen, yleissopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua sitoutumisesta.

or the Secretary-General of the United Nations to appoint one or more arbitrators. In cases of conflicting requests by the parties to the dispute, the request to the Secretary-General of the United Nations shall have priority.

3. When signing, ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention, a State may declare that it does not consider itself bound by either or both of the dispute settlement procedures provided for in paragraph 2. The other States Parties shall not be bound by a dispute settlement procedure provided for in paragraph 2 with respect to a State Party for which such a declaration is in force.

4. A State Party which has made a declaration in accordance with paragraph 3 may at any time withdraw it by notification to the depositary.

Article 14

Entry into force

1. This Convention shall be open for signature by all States and Namibia, represented by the United Nations Council for Namibia, at the Headquarters of the International Atomic Energy Agency in Vienna and at the Headquarters of the United Nations in New York, from 26 September 1986 and 6 October 1986 respectively, until its entry into force or for twelve months, whichever period is longer.

2. A State and Namibia, represented by the United Nations Council for Namibia, may express its consent to be bound by this Convention either by signature, or by deposit of an instrument of ratification, acceptance or approval following signature made subject to ratification, acceptance or approval, or by deposit of an instrument of accession. The instruments of ratification, acceptance, approval or accession shall be deposited with the depositary.

3. This Convention shall enter into force thirty days after consent to be bound has been expressed by three States.

4. For each State expressing consent to be bound by this Convention after its entry into force, this Convention shall enter into force for that State thirty days after the date of expression of consent.

5.a) Tämä yleissopimus on tämän artiklan määräysten mukaisesti avoin liittymistä varten kansainvälisille järjestöille ja täysivaltaisista valtioista koostuville alueellisen yhdentymisen järjestöille, jotka ovat toimivaltaisia neuvottelemaan, tekemään ja soveltamaan kansainvälisiä sopimuksia tämän yleissopimuksen alaan kuuluvissa asioissa.

b) Toimivaltaansa kuuluvissa asioissa nämä järjestöt käyttävät omasta puolestaan niitä oikeuksia ja täyttävät niitä velvollisuuksia, jotka kuuluvat sopimusvaltioille tämän yleissopimuksen mukaisesti.

c) Liittymiskirjansa tallettaessaan tällaisen järjestön tulee antaa tallettajalle selitys, josta käy ilmi järjestön toimivalta tämän yleissopimuksen alaan kuuluvissa asioissa.

d) Tällaisella järjestöllä ei ole enempää ääniä kuin sen jäsenvaltioilla.

15 artikla

Väliaikainen soveltaminen

Valtio voi allekirjoittaessaan tämän yleissopimuksen tai milloin tahansa myöhemmin ennen sen voimaantuloa tämän valtion osalta antaa selityksen, että se soveltaa yleissopimusta väliaikaisesti.

16 artikla

Muutokset

1. Sopimusvaltio voi ehdottaa tämän yleissopimuksen muuttamista. Muutosehdotus toimitetaan tallettajalle, joka lähettää sen heti kaikille muille sopimusvaltioille.

2. Jos sopimusvaltioiden enemmistö pyytää tallettajaa kutsumaan koolle kokouksen käsittelemään muutosehdotuksia, tallettajan tulee kutsua kaikki sopimusvaltiot osallistumaan kokoukseen. Kokous saa alkaa aikaisintaan kolmenkymmenen päivän kuluttua kutsun esittämisestä. Kokouksessa sopimusvaltioiden kahden kolmasosan enemmistöllä hyväksytyistä muutoksista tehdään pöytäkirja, joka on avoinna allekirjoittamista varten kaikille sopimusvaltioille Wienissä ja New Yorkissa.

3. Pöytäkirja tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun kolme valtiota on sitoutunut noudattamaan sitä. Valtion osalta, joka on sitoutunut noudattamaan pöytäkirjaa sen tultua voimaan, pöytäkirja tulee voi-

5. (a) This Convention shall be open for accession, as provided for in this article, by international organizations and regional integration organizations constituted by sovereign States, which have competence in respect of the negotiation, conclusion and application of international agreements in matters covered by this Convention.

(b) In matters within their competence such organizations shall, on their own behalf, exercise the rights and fulfil the obligations which this Convention attributes to States Parties.

(c) When depositing its instrument of accession, such an organization shall communicate to the depositary a declaration indicating the extent of its competence in respect of matters covered by this Convention.

(d) Such an organization shall not hold any vote additional to those of its Member States.

Article 15

Provisional application

A State may, upon signature or at any later date before this Convention enters into force for it, declare that it will apply this Convention provisionally.

Article 16

Amendments

1. A State Party may propose amendments to this Convention. The proposed amendment shall be submitted to the depositary who shall circulate it immediately to all other States Parties.

2. If a majority of the States Parties request the depositary to convene a conference to consider the proposed amendments, the depositary shall invite all States Parties to attend such a conference to begin not sooner than thirty days after the invitations are issued. Any amendment adopted at the conference by a two-thirds majority of all States Parties shall be laid down in a protocol which is open to signature in Vienna and New York by all States Parties.

3. The protocol shall enter into force thirty days after consent to be bound has been expressed by three States. For each State expressing consent to be bound by the protocol after its entry into force, the protocol shall

maan kolmenkymmenen päivän kuluttua sitoutumisesta.

17 artikla

Irtisanominen

1. Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän yleissopimuksen ilmoittamalla asiasta kirjallisesti tallettajalle.

2. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua siitä kun tallettaja on vastaanottanut ilmoituksen.

18 artikla

Tallettaja

1. Järjestön pääjohtaja toimii tämän yleissopimuksen tallettajana.

2. Järjestön pääjohtaja ilmoittaa heti sopimusvaltioille ja kaikille muille valtioille:

a) tämän yleissopimuksen tai muutospöytäkirjan allekirjoittamisista;

b) tätä yleissopimusta tai muutospöytäkirjaa koskevista ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjan tallettamisista;

c) 8, 10 ja 13 artiklojen mukaisista selityksistä tai niiden peruutuksista;

d) 15 artiklan mukaisista selityksistä, jotka koskevat tämän yleissopimuksen väliaikaista soveltamista;

e) tämän yleissopimuksen ja sen muutosten voimaantulosta; sekä

f) 17 artiklan mukaisista irtisanomisista.

19 artikla

Todistusvoimaiset tekstit ja oikeaksi todistetut jäljennökset

Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, kiinan-, englannin-, ranskan-, venäjän- ja espanjankieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia, talletetaan Kansainvälisen atomienenergiajärjestön pääjohtajan huostaan, joka lähettää oikeaksi todistetut jäljennökset sopimusvaltioille ja kaikille muille valtioille.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet asianmukaisesti valtuutettuina ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen, joka on avoinna allekirjoittamista varten 14 artiklan 1 kappaleen määräysten mukaisesti.

enter into force for that State thirty days after the date of expression of consent.

Article 17

Denunciation

1. A State Party may denounce this Convention by written notification to the depositary.

2. Denunciation shall take effect one year following the date on which the notification is received by the depositary.

Article 18

Depositary

1. The Director General of the Agency shall be the depositary of this Convention.

2. The Director General of the Agency shall promptly notify States Parties and all other States of:

(a) each signature of this Convention or any protocol of amendment;

(b) each deposit of an instrument of ratification, acceptance, approval or accession concerning this Convention or any protocol of amendment;

(c) any declaration or withdrawal thereof in accordance with articles 8, 10 and 13;

(d) any declaration of provisional application of this Convention in accordance with article 15;

(e) the entry into force of this Convention and of any amendment thereto; and

(f) any denunciation made under article 17.

Article 19

Authentic texts and certified copies

The original of this Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Director General of the International Atomic Energy Agency who shall send certified copies to States Parties and all other States.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized, have signed this Convention, open for signature as provided for in paragraph 1 of article 14.

Hyväksytty Kansainvälisen atomienergiäjärjestön yleiskokouksen erityis- istunnossa Wienissä 26 päivänä syyskuuta 1986.

Adopted by the General Conference of the International Atomic Energy Agency meeting in special session at Vienna on the twenty-sixth day of September one thousand nine hundred and eighty-six.